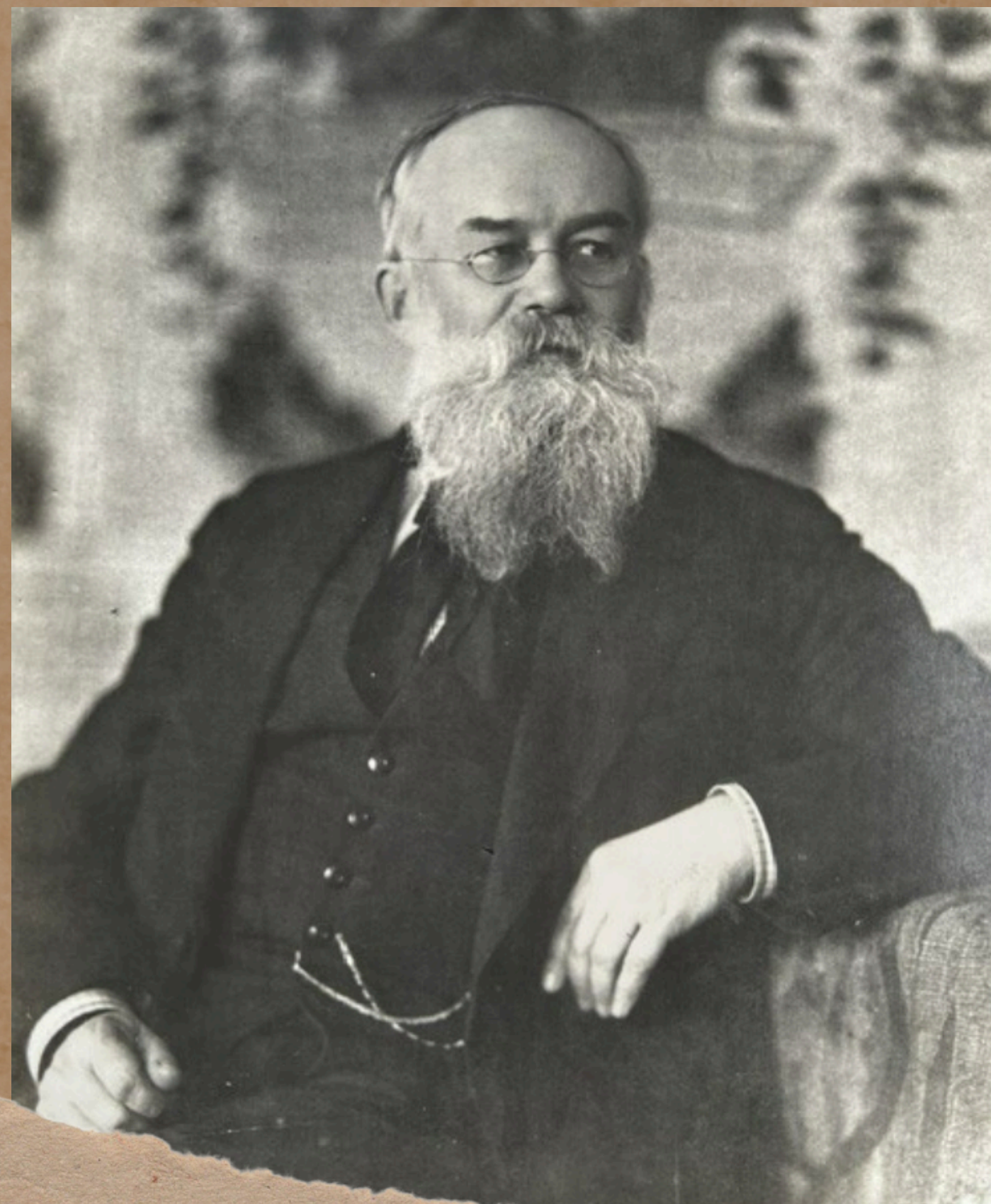

МИХАЙЛО ГРУШЕВСЬКИЙ: ТВОРЕЦЬ УКРАЇНСЬКОЇ ІСТОРІЇ

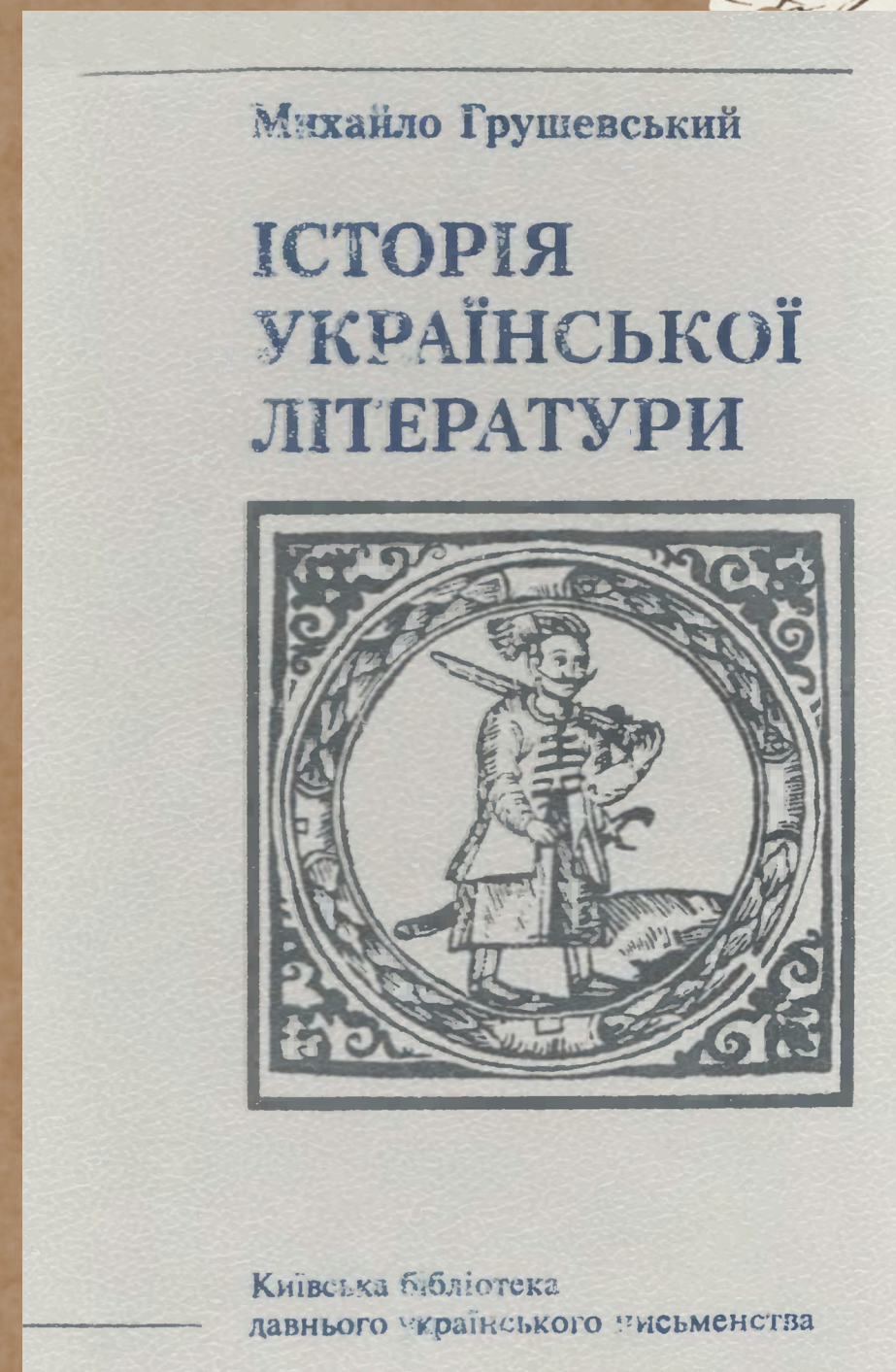
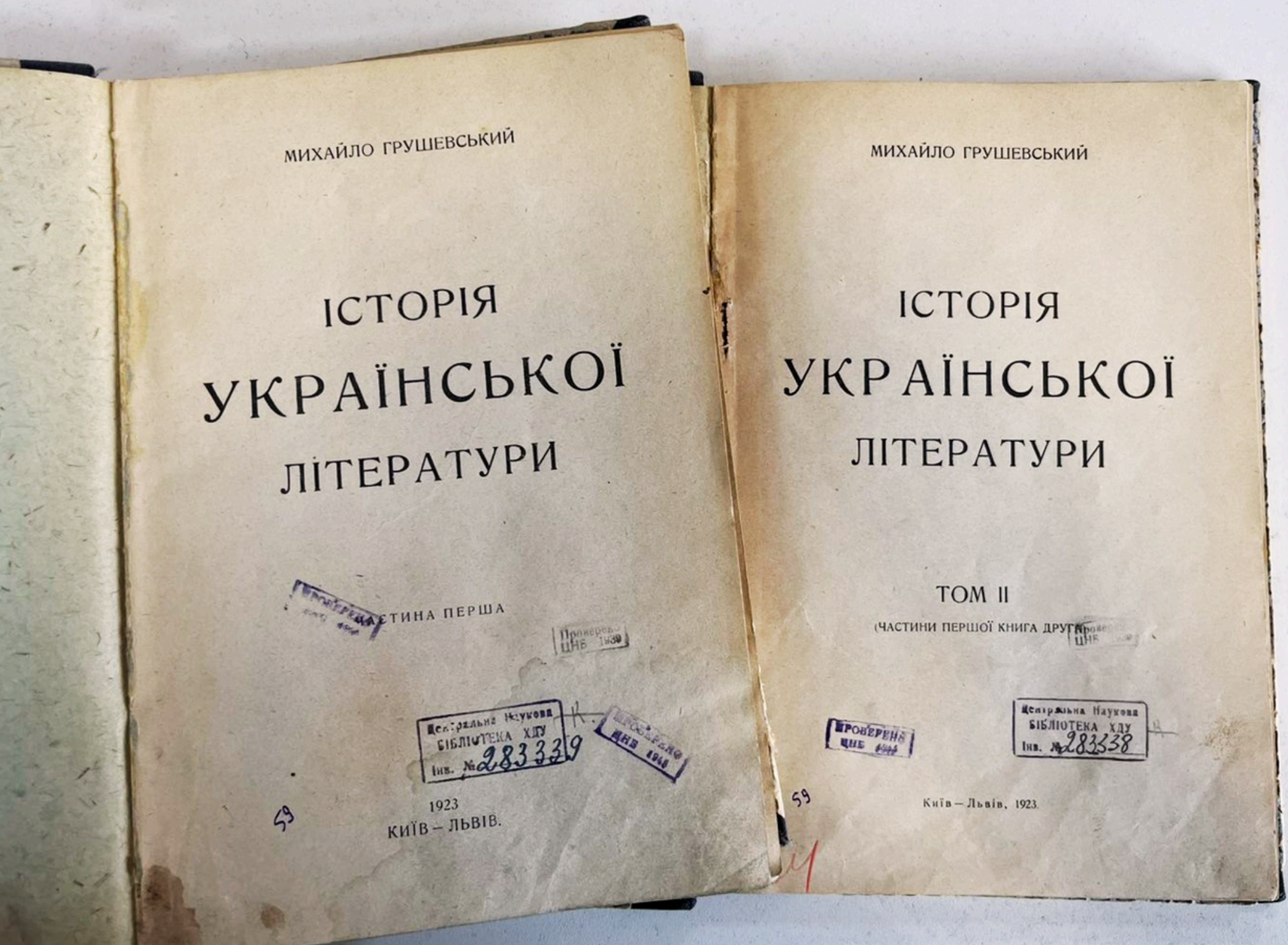
29 вересня 2026 року виповнюється 160 років від дня народження Михайла Грушевського (1866–1934) — видатного українського історика, громадського та політичного діяча, голови Української Центральної Ради, одного з творців української історичної науки.

Його багатогранна наукова спадщина стала важливою складовою української культури та історичної думки. Найвідомішою працею вченого є багатотомна «Історія України-Руси», що стала фундаментальним дослідженням історичного минулого українського народу.

«Історія України-Руси» — головна праця життя Михайла Грушевського, фундаментальна 10-томна монографія, присвячена історії України від найдавніших часів до другої половини XVII століття. Праця створювалася з перервами протягом 1895–1933 років і стала одним із найважливіших досліджень української історії, що суттєво вплинуло на розвиток української історіографії.

«Історія України-Руси» неодноразово перевидавалася й залишається одним із ключових надбань української історичної науки.

«Історія української літератури» — фундаментальна праця, присвячена розвитку української літератури від найдавніших часів.

Перші п'ять томів були надруковані у Львові в 1923–1927 роках. Шостий том залишився в рукописі за життя автора й був опублікований лише 1995 року.

Праця стала важливим внеском у дослідження історії та розвитку української літератури.

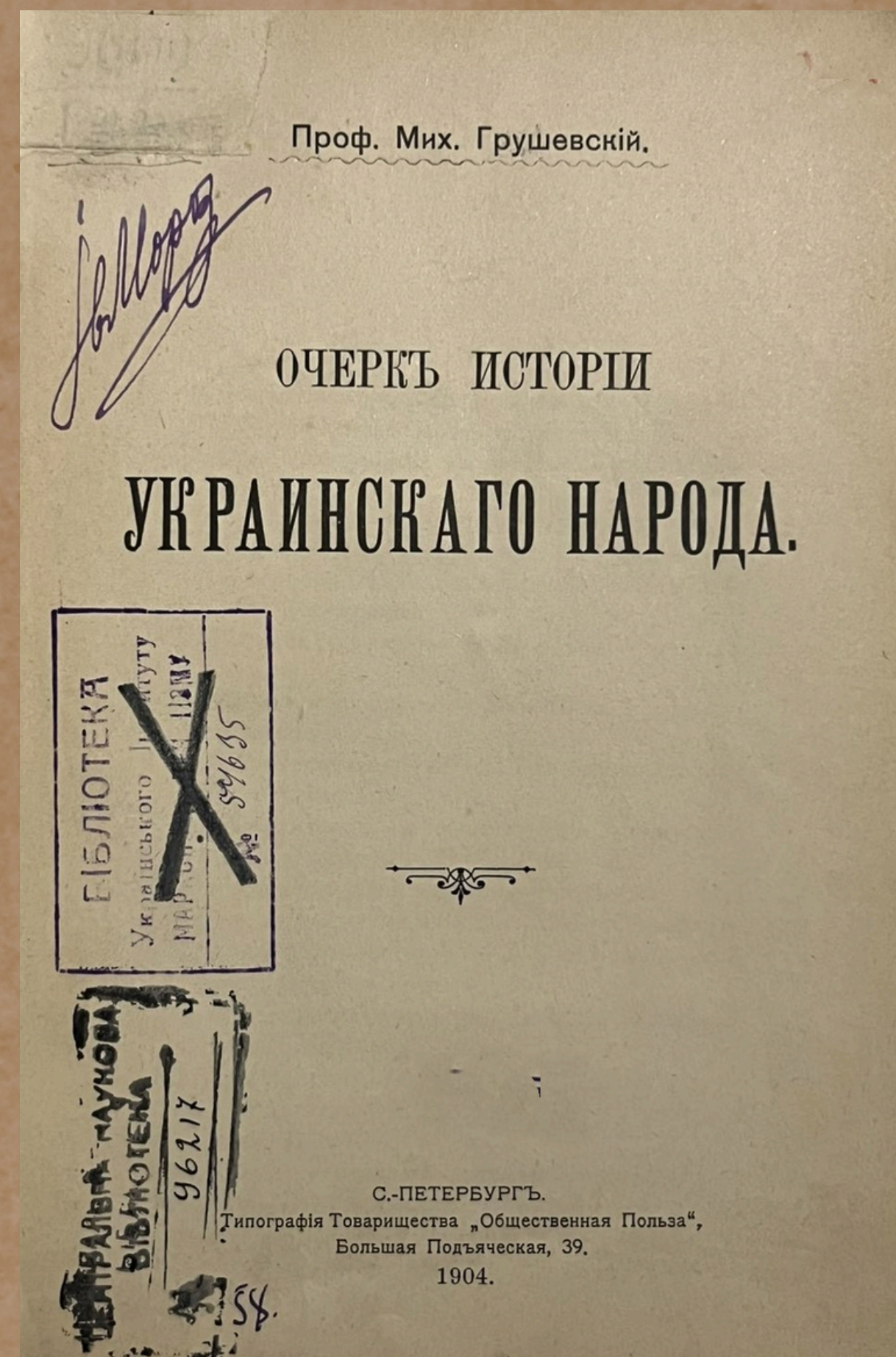
«Очерк истории Киевской земли от смерти Ярослава до конца XIV столетия» (1891) — визначна наукова праця Михайла Грушевського, його перше велике монографічне дослідження. Книга присвячена історичній долі Київського князівства в період його поступового занепаду та трансформації.

Грушевский, Михаил Сергеевич.
Очерк истории Киевской земли от смерти Ярослава до конца XIV столетия / М. С. Грушевский. Киев: Типография Императорского Университета, 1891. XVI, 520 с.

У представлений книзі в очерковій, але глибоко науковій формі подано тисячолітню історію українського народу — від найдавніших часів і періоду Київської Русі, яку Грушевський розглядав як результат розвитку українського (руського) етносу, через литовсько-польську добу, козаччину та Гетьманщину до національного відродження XIX — початку XX століття.

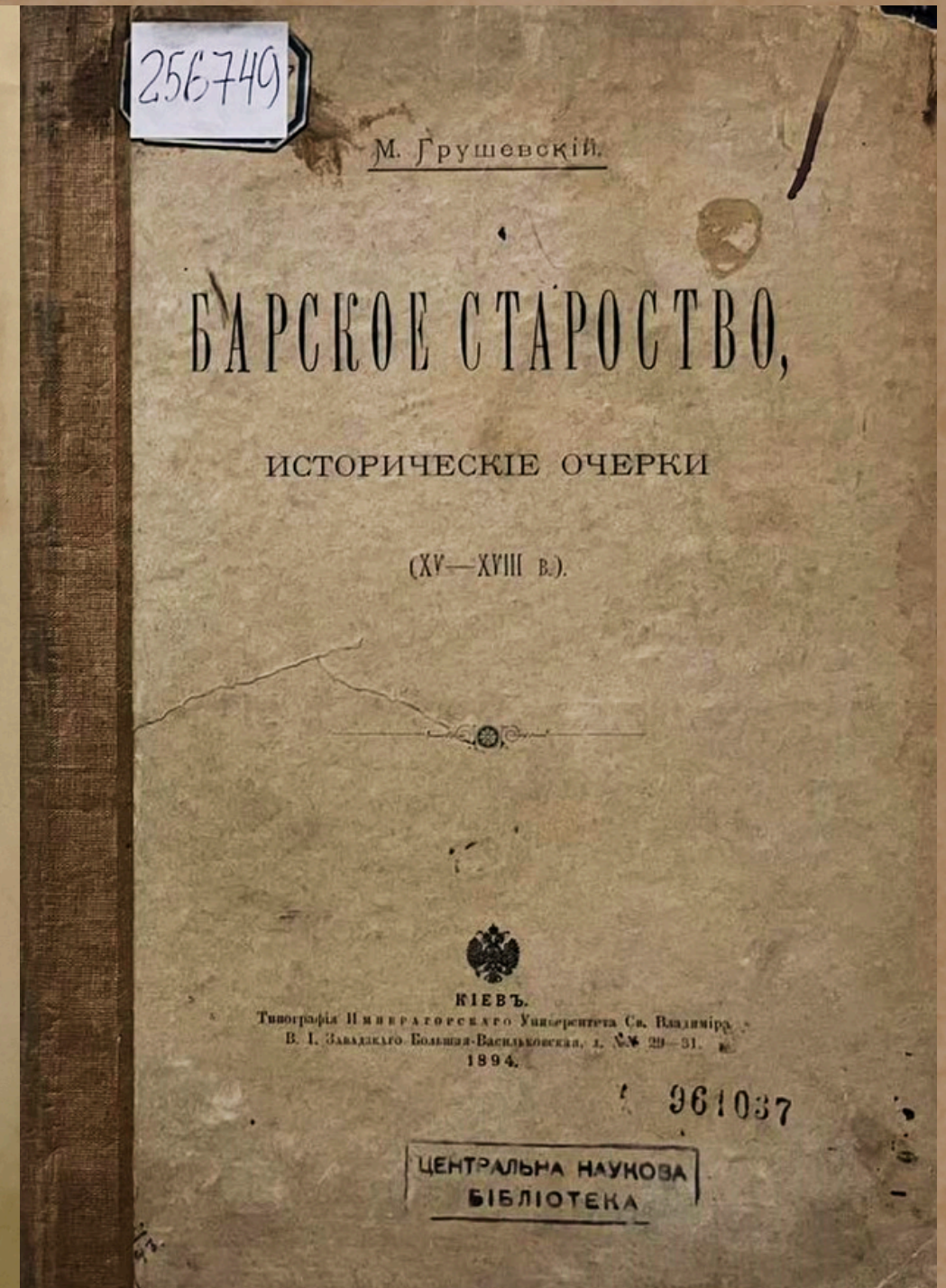
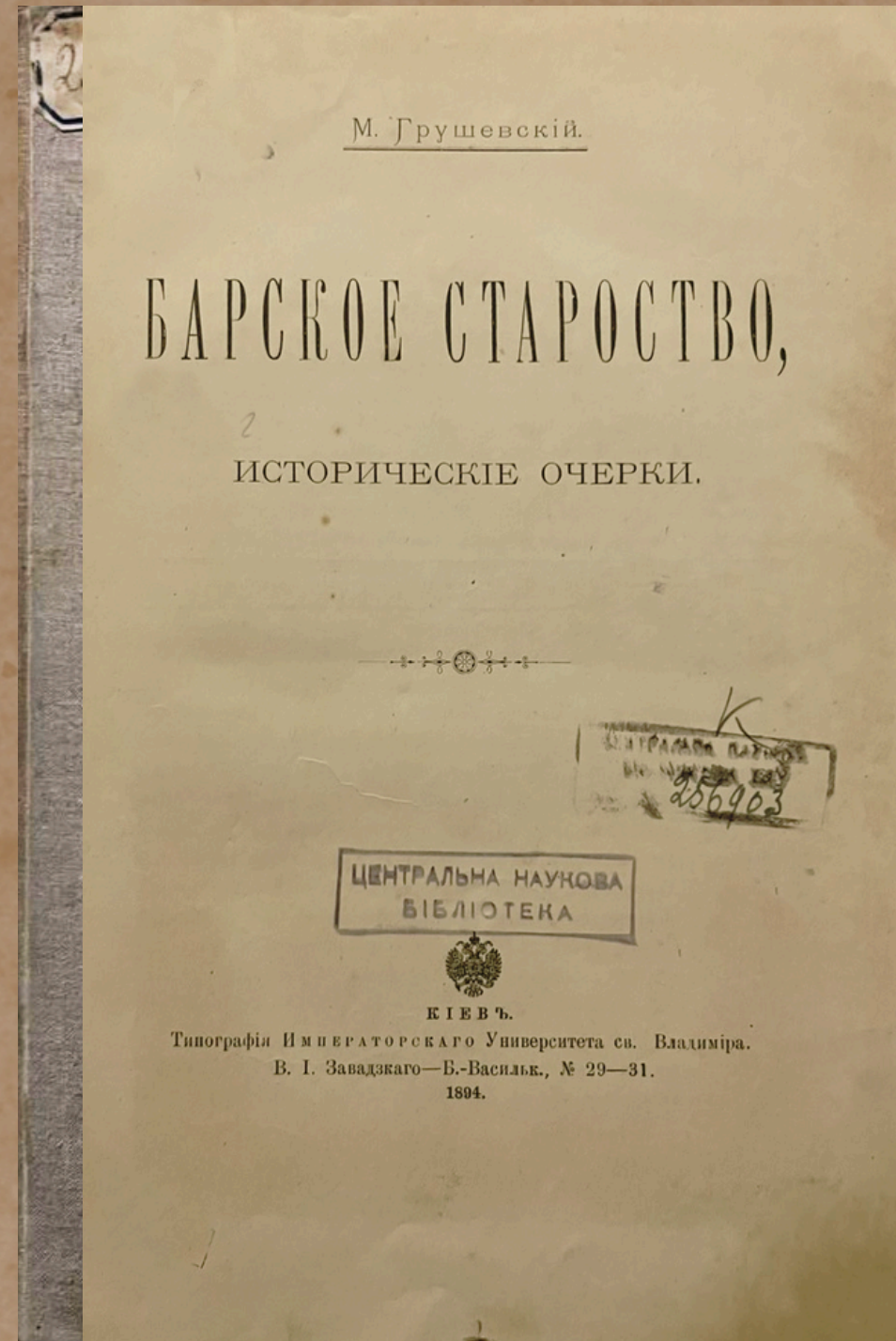
Грушевський Михайл Сергеевич
Очеркъ исторіи Украинскаго
народа / Мих. Грушевскій. – Санкт-
Петербург: Тип. т-ва
"Общественная польза", 1904.

Праця присвячена історії колишнього Барського староства — одного з цікавих історичних регіонів Поділля. Автор звертає увагу на своєрідність його минулого, особливості суспільного устрою та значення місцевих історичних джерел для дослідження життя краю.

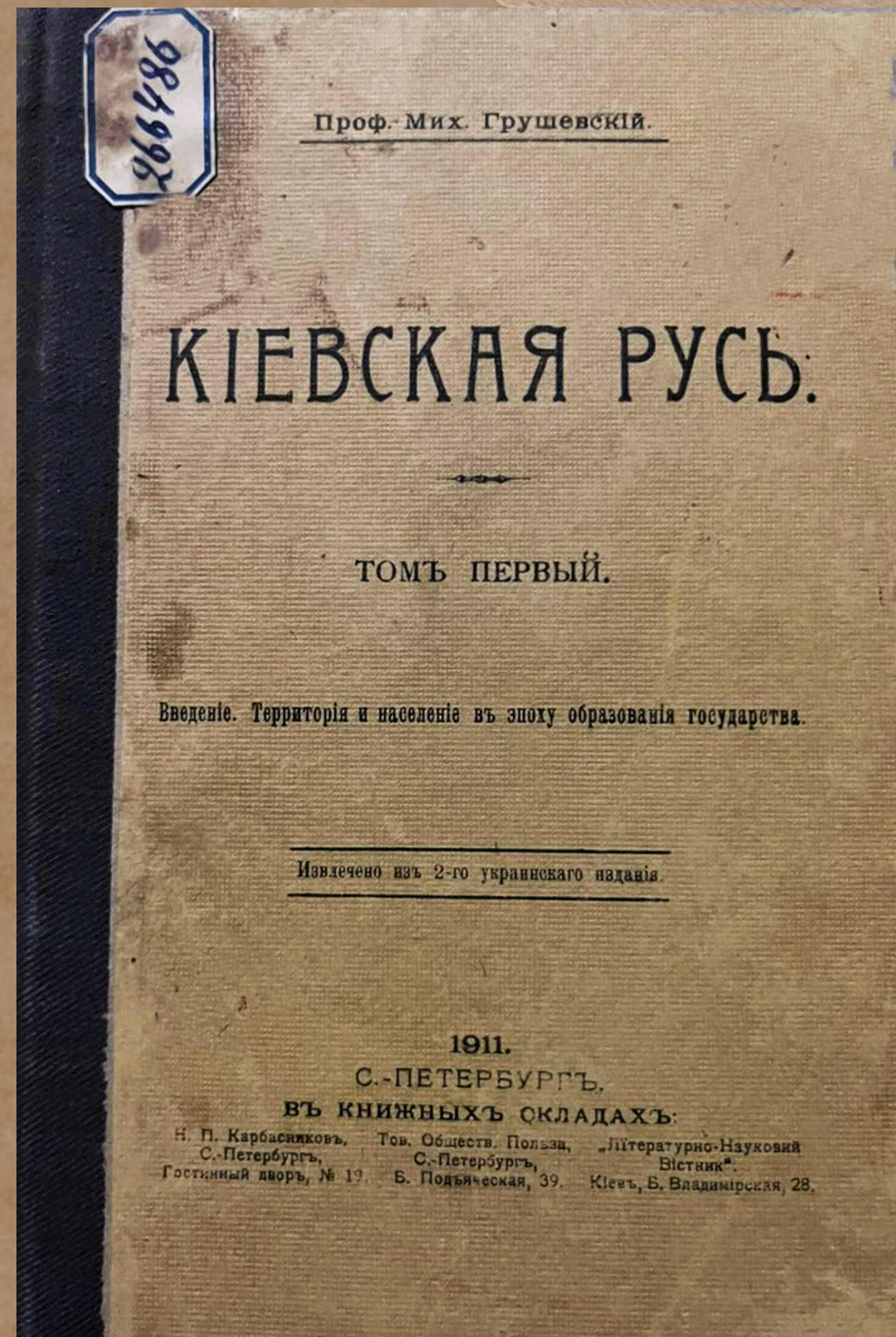
Особливу цінність для вивчення історії Барського староства мають акти та книги Барської юрисдикції, які містять важливі відомості про суспільні відносини, побут і повсякденне життя населення.

Грушевский, Михаил Сергеевич. Барское староство. Исторические очерки: XV - XVIII в. / М. С. Грушевский . – Київ; Київ : Типография Университета Св. Владимира (И.Завадского), 1894 . – 404 с. : 1 л.карт., 1 л. табл. – На рус. яз.

«Київська Русь» (1911) — російськомовне видання першої частини праці Михайла Грушевського «Історія України-Руси», надруковане в Санкт-Петербурзі. Видання охоплює період від доісторичних часів до виникнення руських князівств у Придніпров'ї та обґрунтовує самостійність українського народу.

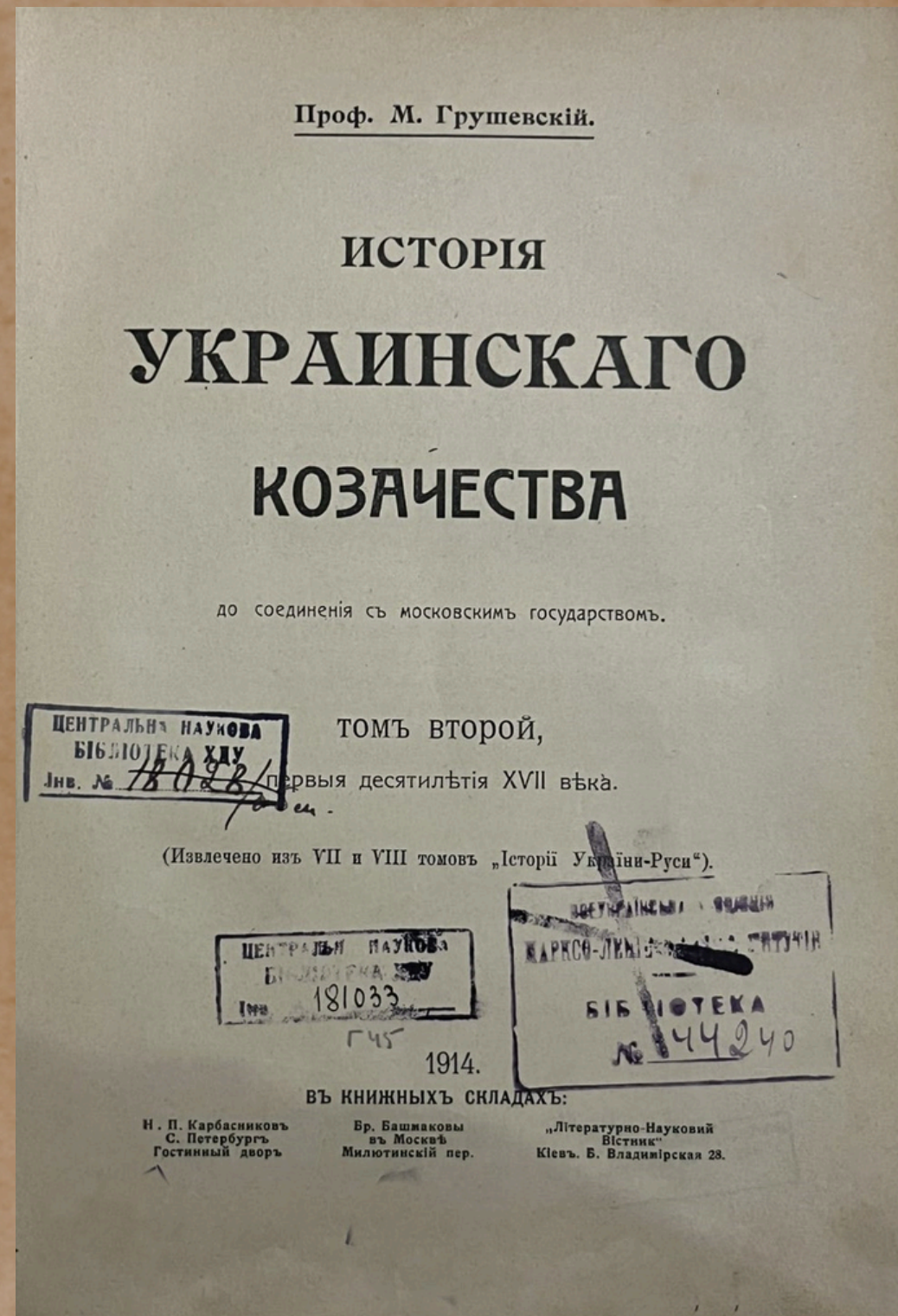
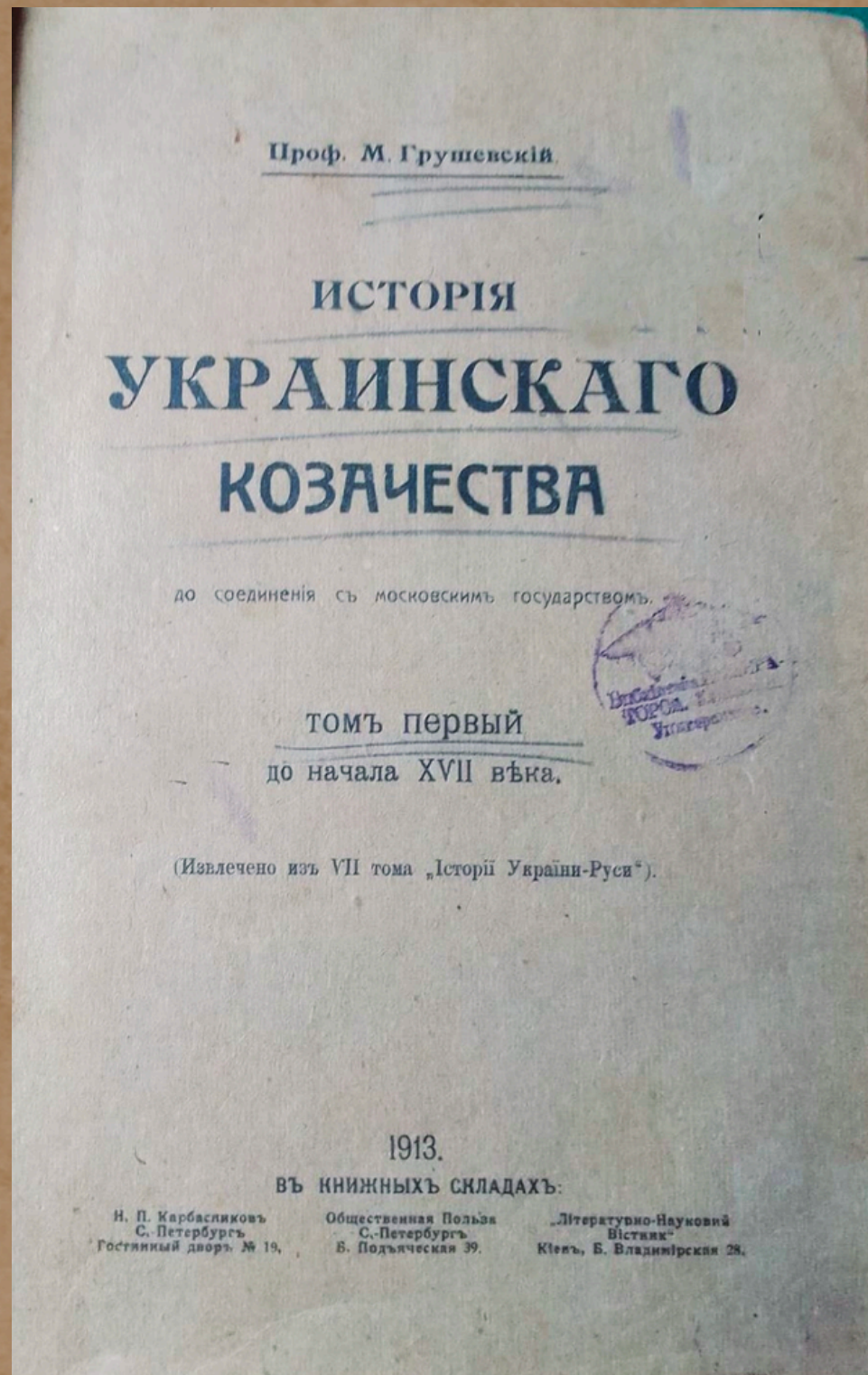
Грушевский, Михаил Сергеевич.
Киевская Русь. Т. I. Введение.
Территория и население в эпоху
образования государства. - СПб,
1911. - 490 с.

У представленному виданні висвітлюються українсько-польські відносини у XVI–XVII століттях та вплив цих зв'язків на становлення Української держави. Розглядаються занепад українського світського та церковного життя у XV–XVI століттях, поступовий розвиток польської культури та її поширення на території України. Описуються події доби Реформації, розвиток найважливіших наукових центрів України, зокрема Острозької академії..

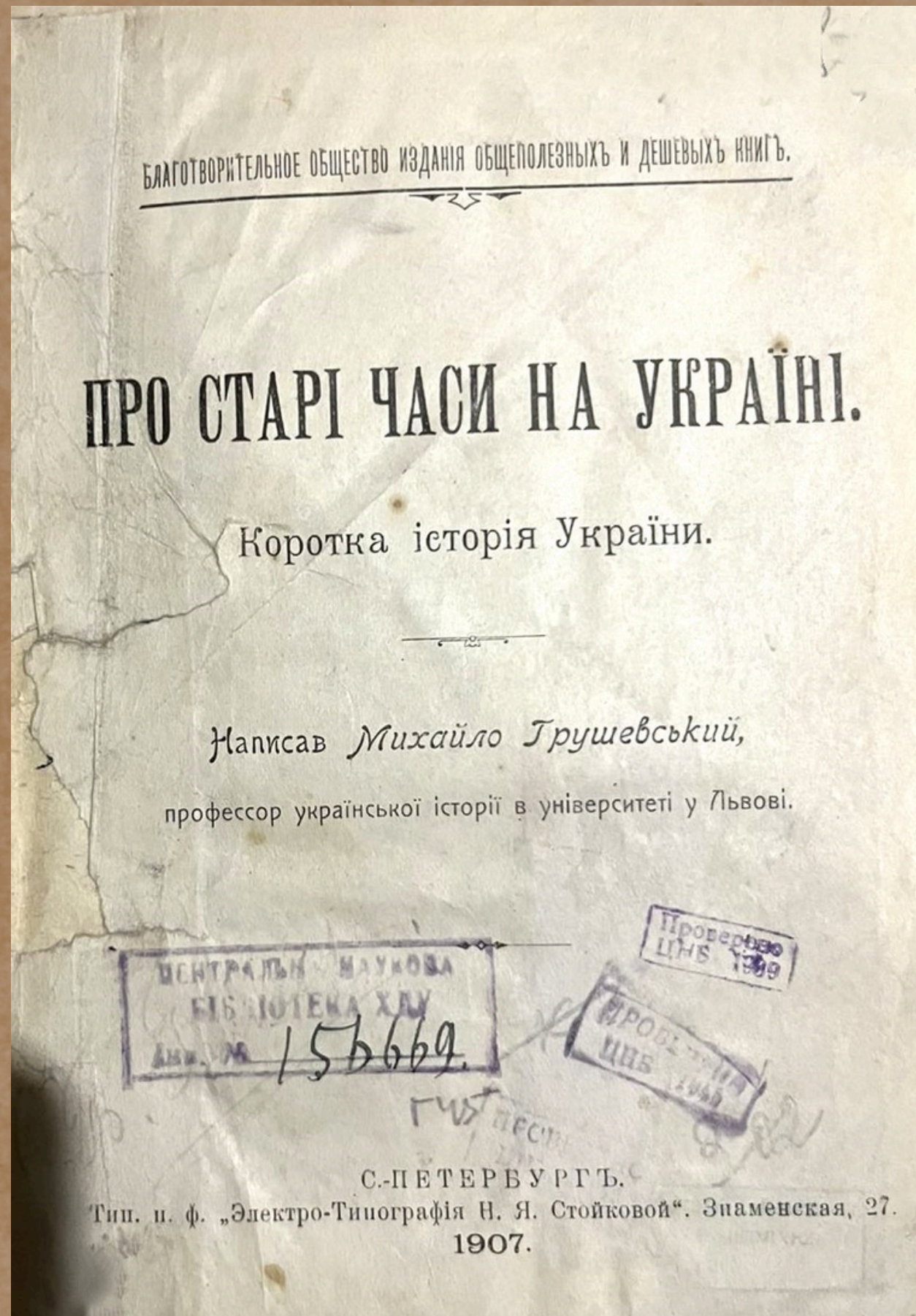
Грушевський М. С. Культурно-національний рух на Україні в XVI–XVII віці. – Київ-Львів: друкарня «С. В. Кульженко», [в Києві, Пушкінська, 4], 1912. – 248 с.

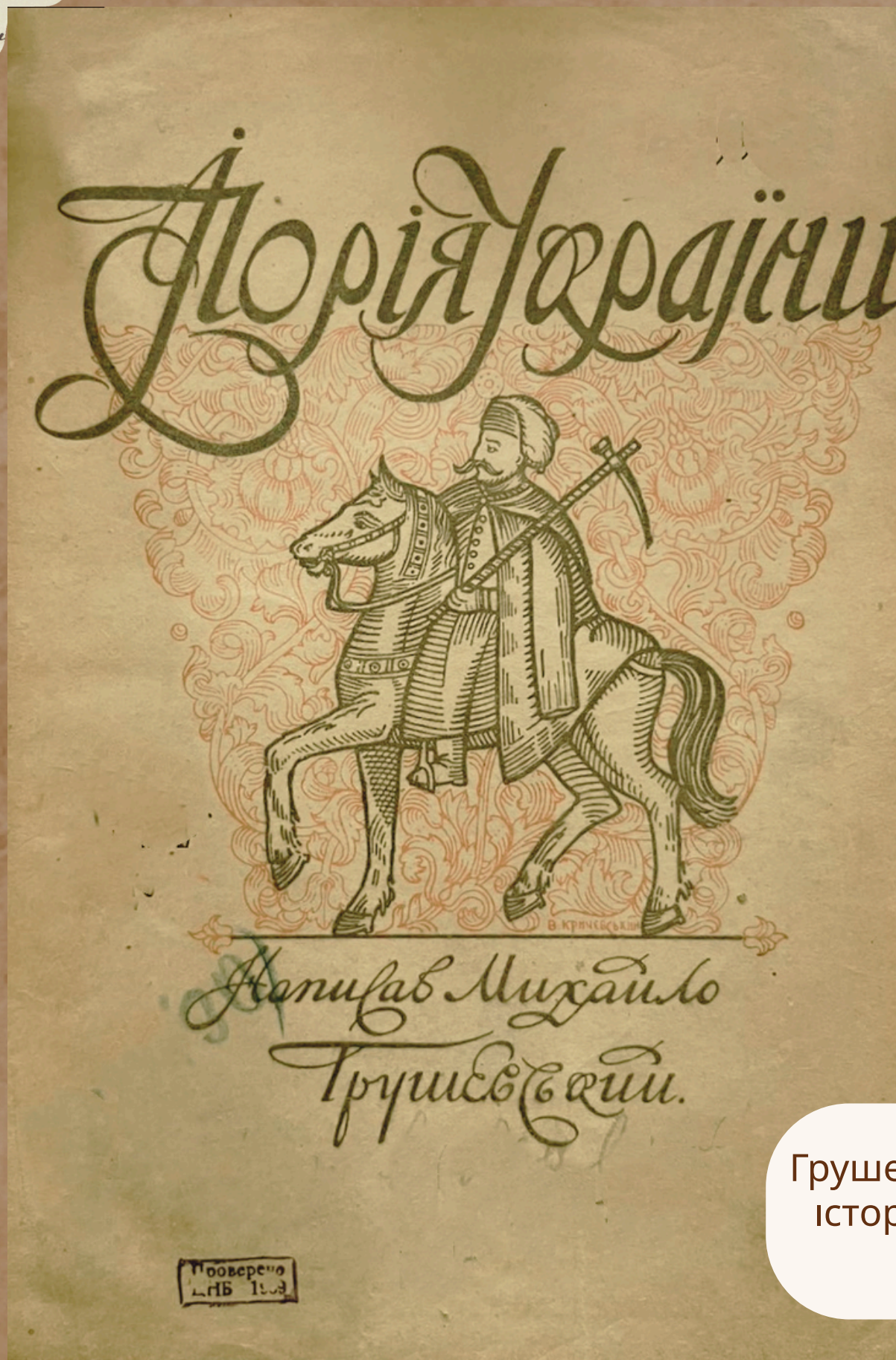
Двотомне видання «История украинского козачества» (1913–1914) – це російськомовне видання на основі 7-го та 8-го томів «Історії України-Руси». Перший том охоплює період від XV до початку XVII століття, висвітлюючи виникнення козацтва та боротьбу з татарами, тоді як другий присвячений морським походам та гетьману Петру Сагайдачному.

Науково-популярні видання

Представлена книга — перше видання праці, присвяченої історії України, яка вперше вийшла друком у 1907 році й витримала кілька перевидань. У книзі подано короткий виклад української історії від найдавніших часів до кінця ХХ століття. Текст доповнено малюнками та портретами.

Михайло Грушевський. Про старі часи на Україні. Коротка історія України. – СПб.: Тип. Стойковой 1907. - 175 с.

Грушевський Михайло. Ілюстрована історія України /М. Грушевський. - Київ; Львів, 1911. - 556 с.

«Ілюстрована історія України» — одна з найвідоміших праць ученого, створена для широкого читацького кола. У книзі послідовно висвітлено історичний розвиток України, її державність, культуру та суспільне життя — від найдавніших часів до козацької доби. На відміну від багатотомної «Історії України-Руси», видання задумане як доступний однотомний виклад української історії, доповнений ілюстраціями, картами та іншими візуальними матеріалами. Книга витримала кілька прижиттєвих видань і неодноразово перевидавалася.

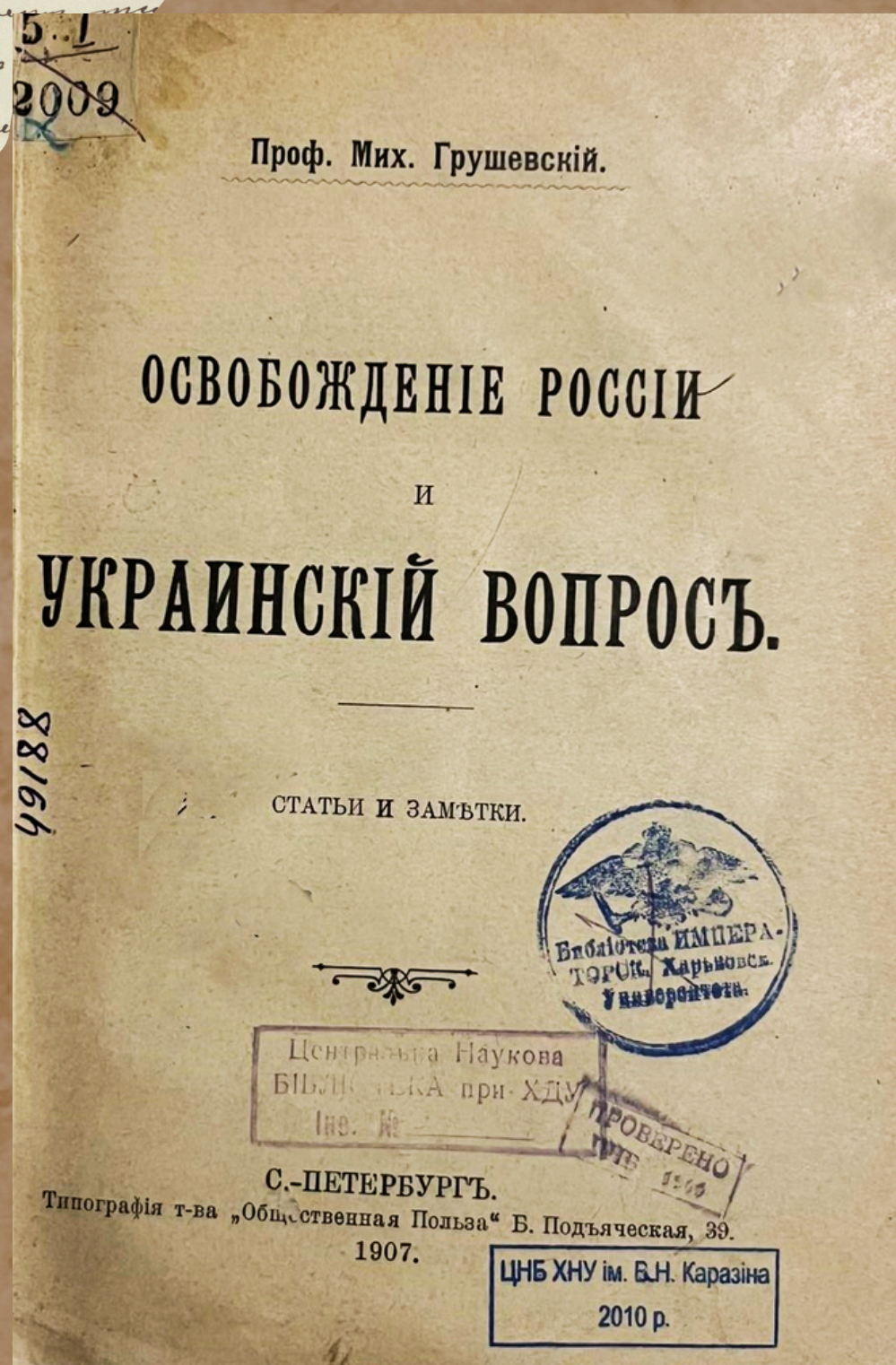
you a few lines to inquire
alth i hope you are in
i miss you very much
hope the time will
you will be re
again for
friends of
ook to

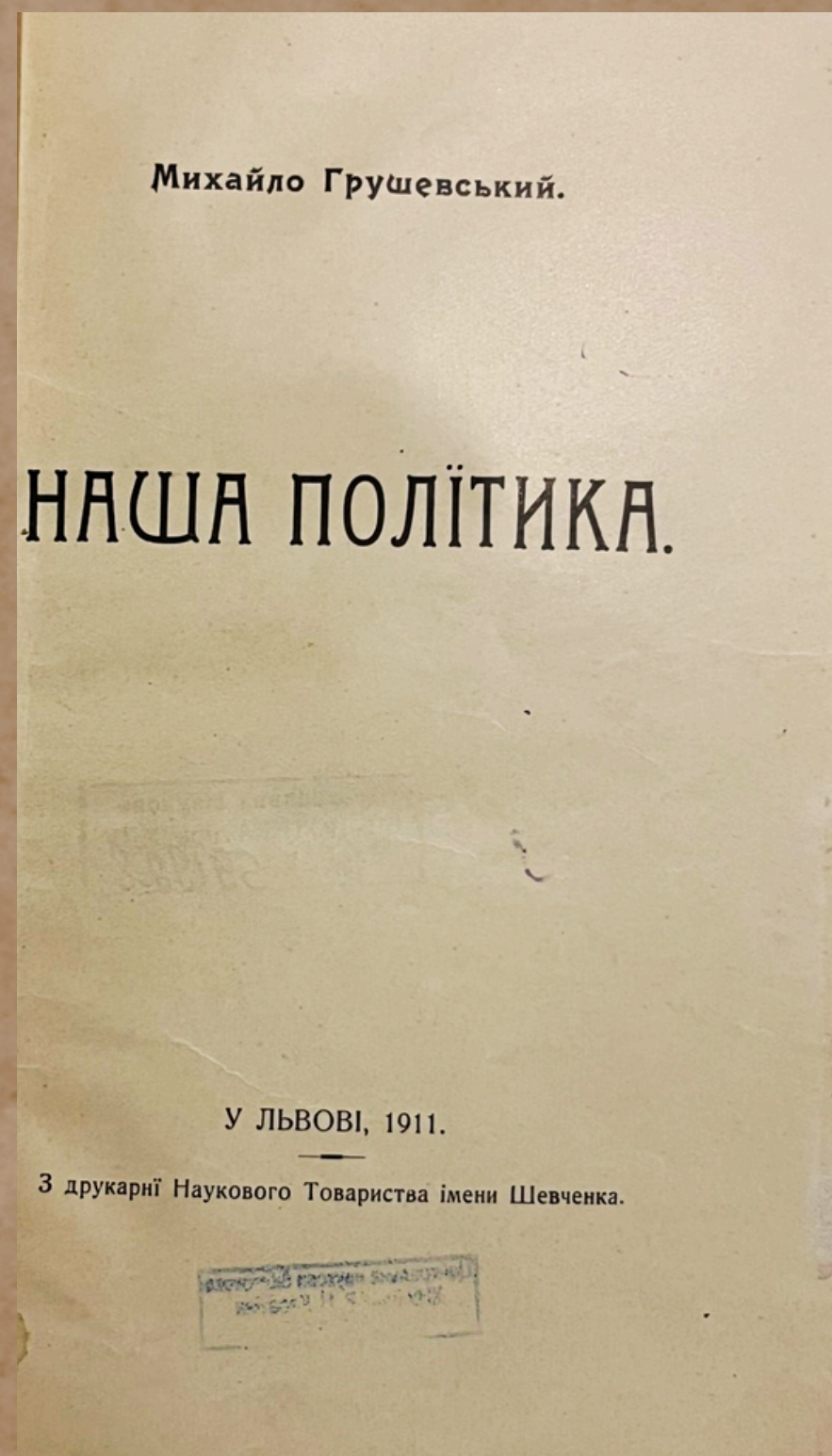
«Всесвітня історія в короткім огляді» — науково-популярна праця, видана в Києві у 1917–1918 роках. Видання задумувалося як лаконічний посібник для широкого кола читачів і в перших чотирьох випусках охоплювало ключові етапи розвитку людства.

Головна цінність видання полягає в інтеграції історії України у загальноєвропейський контекст, що підкреслює місце української культури як невіддільної частини світової спадщини.

Грушевський, М.С. Всесвітня історія в короткім огляді / М. Грушевський. – Київ : Друк. Акц. Т-ва «Петро Барський в Київі», 1917.

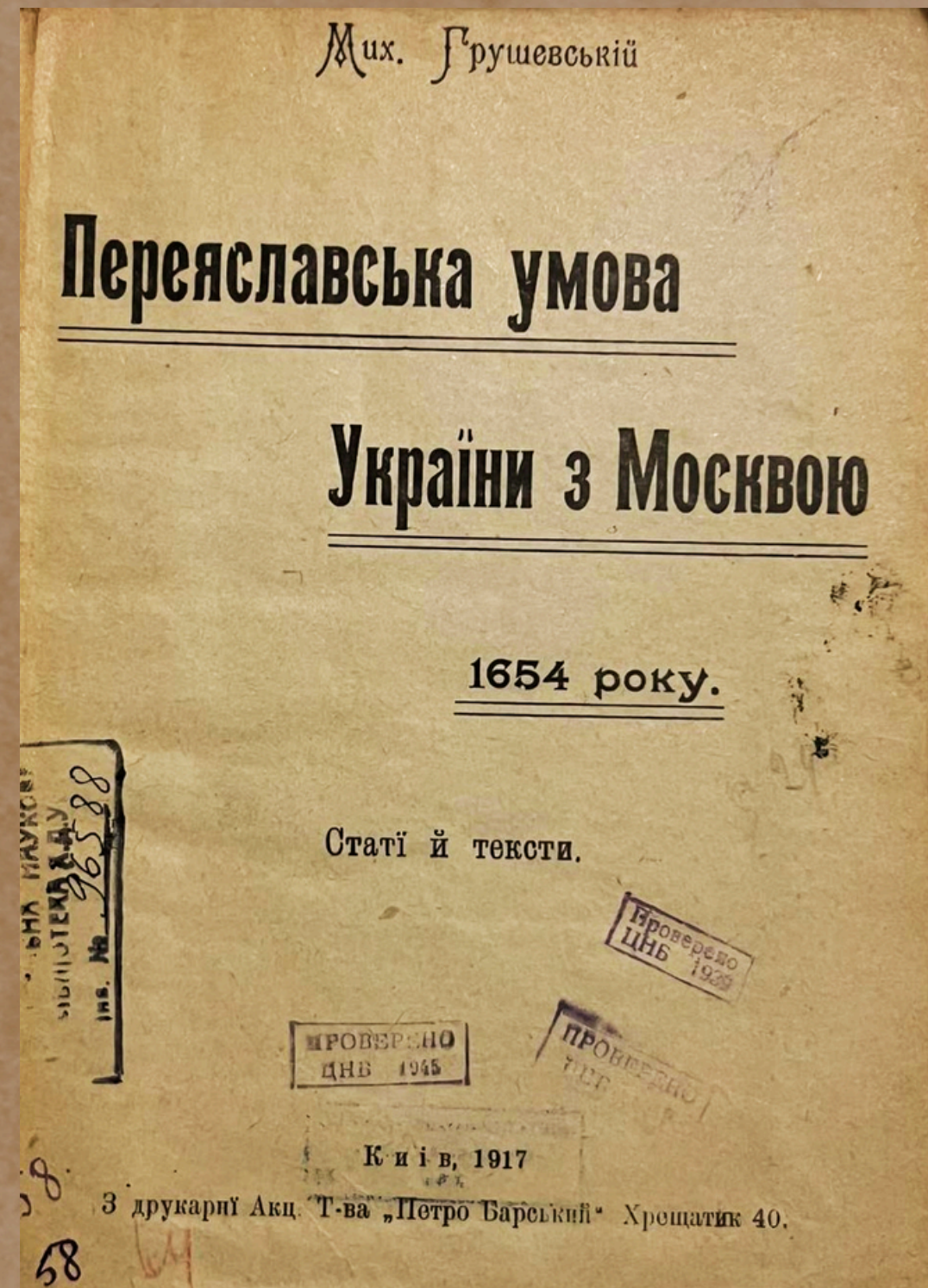
Грушевский М. С. Освобождение России и Украинский вопрос : / М. С. Грушевский. — С.-Петербургъ : Тип. т-ва «Общественная Польза», 1907. — 32с.

Грушевський, Михайло Сергійович. Наша політика / М. Грушевський. - Львів: НТШ ім. Шевченка, 1911.- 119 с.

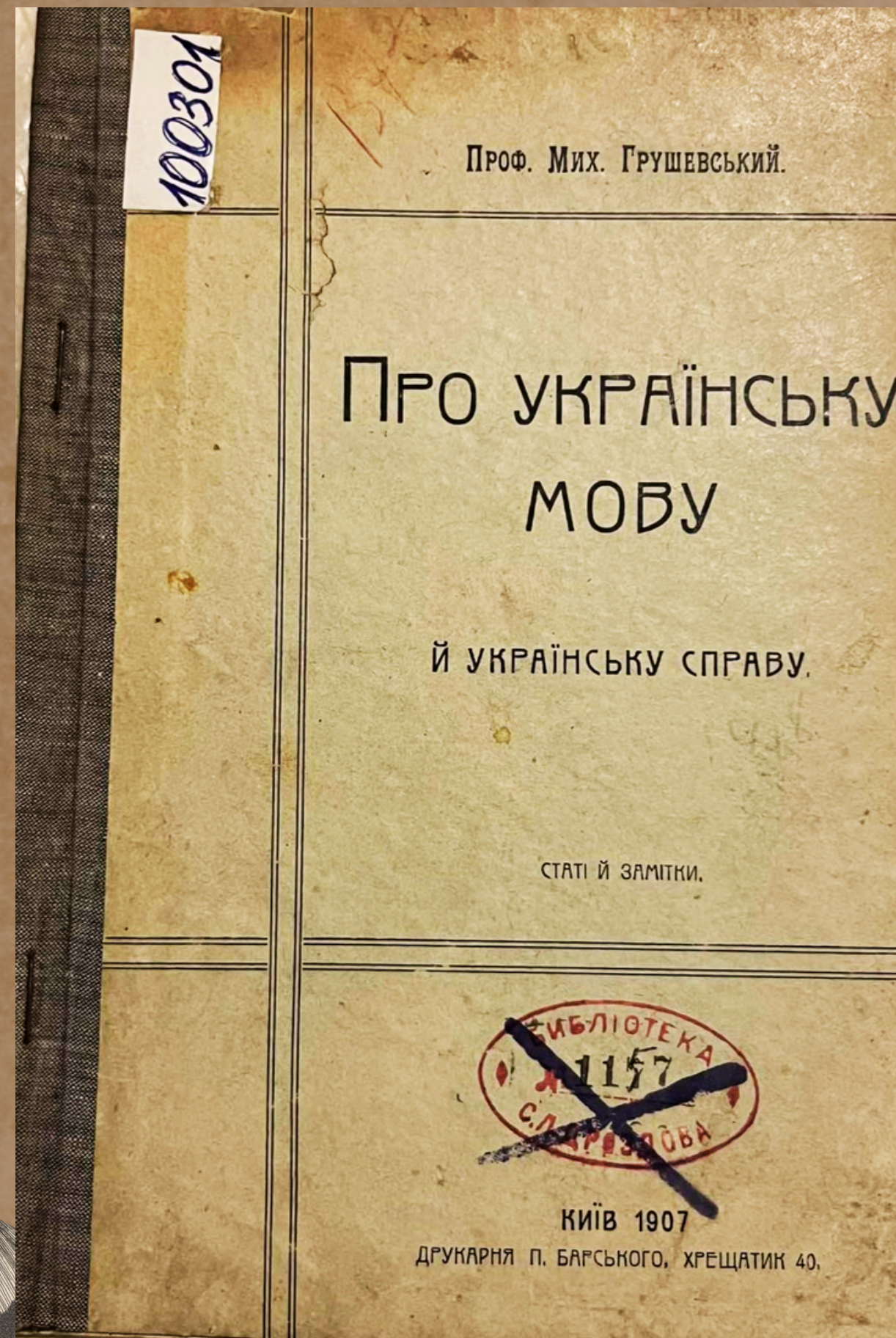
До збірки «Наша політика» увійшли праці, опубліковані в «Літературно-науковому віснику» у 1909–1910 роках, а також спеціально написана вступна стаття «Під нинішню хвилю».

Основний зміст збірки — критика діяльності Української національно-демократичної партії та її провідників, зокрема їхнього угодництва з польською владою. М. Грушевський закликав до рішучої опозиції та активної боротьби за реальні здобутки в інтересах українського суспільства.

Вперше опублікована в Києві у 1917 році. Того ж року вийшло друге видання, а в 1918 році — третє, без змін, у друкарні Петра Барського. У праці Михайло Грушевський аналізує Переяславську угоду 1654 року, її історичні обставини та значення для українсько-московських відносин. Автор звертається до документальних джерел і розглядає неоднозначне ставлення українського суспільства до цього зовнішньополітичного кроку Богдана Хмельницького.

Грушевський М. Переяславська умова України з Москвою 1654 року : статті й тексти / М. Грушевський. 2-е вид. — Київ : З друкарні Акц. Т-ва «Петро Барський» (вул. Хрещатик, 40). - 1917. - 64 с.

До збірки увійшли статті Михайла Грушевського, вперше опубліковані під назвою «Про мову» (у шести частинах) на сторінках газети «Рада». Як зазначає у передмові сам автор, він розглядає мовні проблеми не лише з погляду філологічних мотивів та аргументів, а насамперед у контексті українського питання загалом.

Грушевський, Михайло Сергійович.
Про українську мову й українську справу
: статі й замітки / М. Грушевський. Київ:
Друкарня П. Барського, 1907. 23 с.

Проф. Мих. Грушевскій.

ВОПРОСЪ

ОБЪ

УКРАИНСКИХЪ КАФЕДРАХЪ

И

НУЖДЫ УКРАИНСКОЙ НАУКИ.

ПРОВЕРЕНО
ЦНБ 1945

ПРОВЕРЕНО
ЦНБ 1945

Центральная научная
библиотека ХД
287100
ПРОВЕРЕНО
ЦНБ 1945

С.-ПЕТЕРБУРГЪ.

Типографія т-ва „Общественная Польза“, Б. Подъяч., 39.
1907.

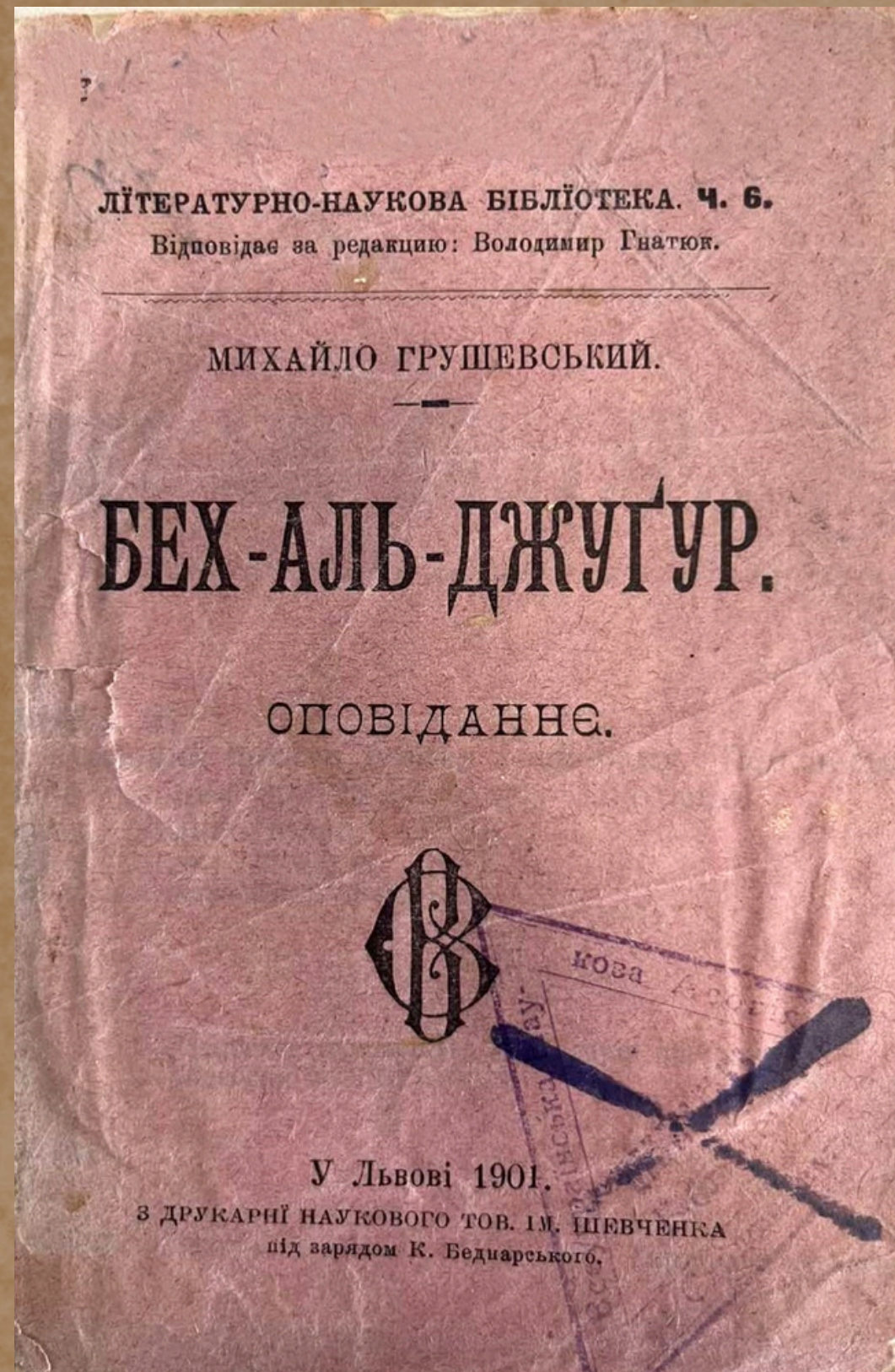
59

«Вопрос об украинских кафедрах и нужды украинской науки» — праця, вперше опублікована російською мовою в Санкт-Петербурзі у 1907 році як окреме видання в збірнику «Освобождение». Це переклад і розширення статті Михайла Грушевського «Справа українських катедр і наші наукові потреби».

Автор обґрунтовує необхідність створення українознавчих кафедр в університетах підросійської України. У цьому публіцистичному тексті вчений доводить, що розвиток української науки та культури неможливий без заснування відповідних академічних осередків у Києві, Харкові та Одесі.

Вопрос об украинских кафедрах и
нужде украинской науки / проф.
Мих. грушевскій. — СПб. : Тип. т-
ва «Обществ. польза», 1907. — 50 с

Михайло Грушевський розпочав свій творчий шлях як письменник. Його прозові твори цікаві не лише як художні тексти, а й як документи своєї доби. Чимало ранніх літературних творів вченого за життя не публікувалися.

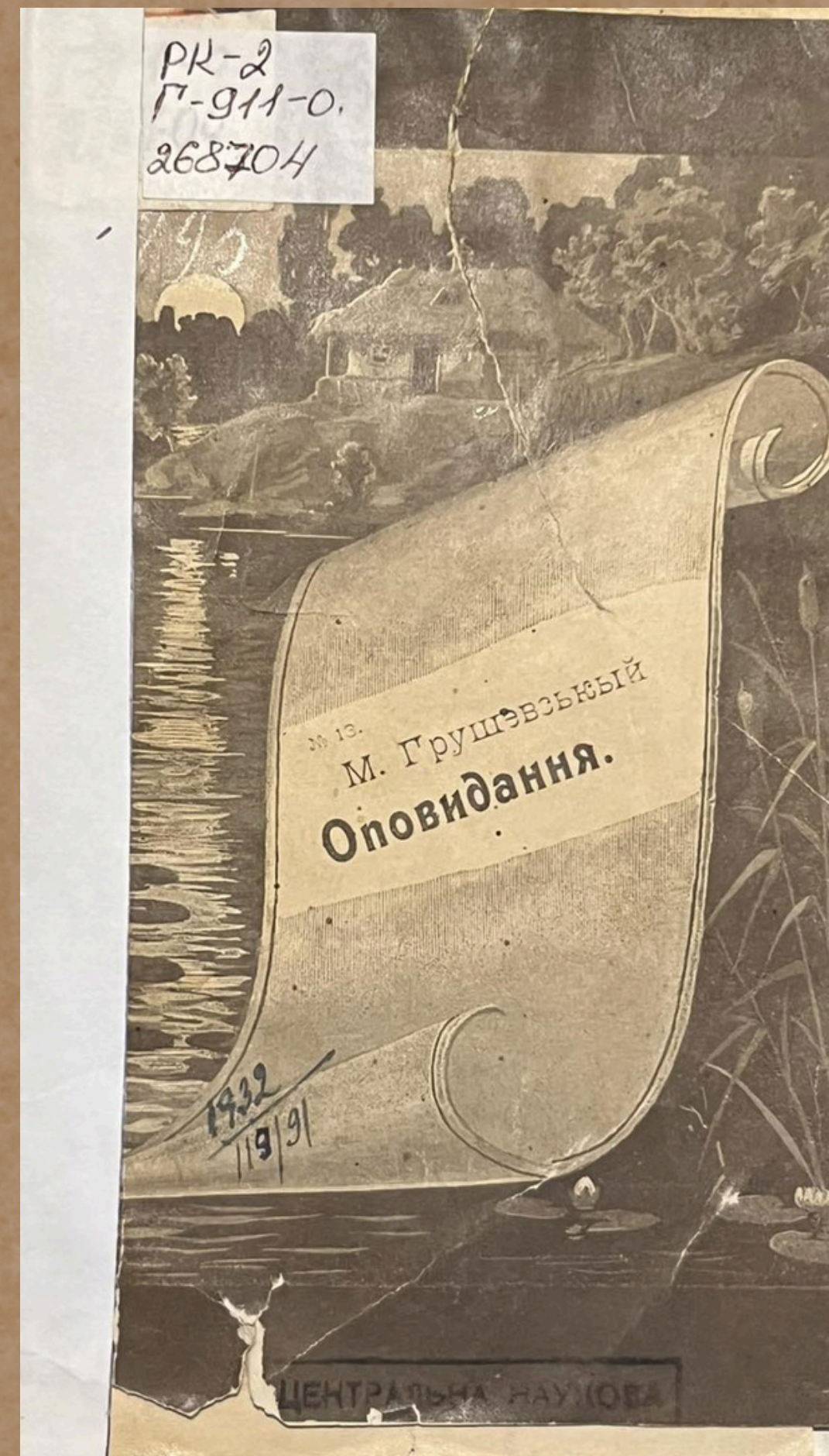

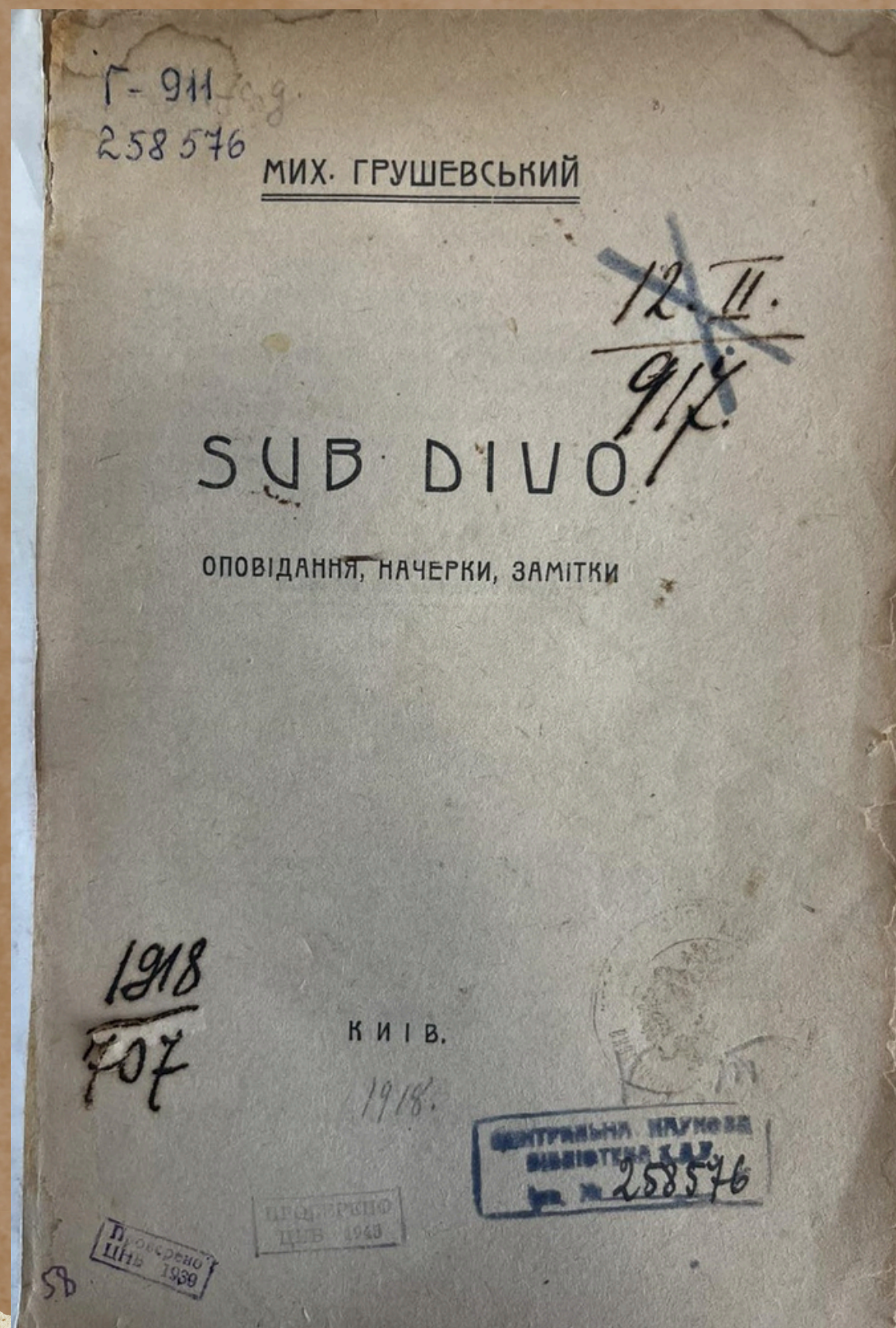
«Бех-Аль-Джугур» (1901) — перше окремо видане художнє оповідання Михайла Грушевського, що засвідчує його талант прозаїка та інтерес до Сходу. Сюжет твору розгортається на тлі колоніальних протистоянь і порушує теми свободи, завоювань та людської гідності.

Грушевський, Михайло Сергійович. Бех-Аль Джугур : оповідання / Михайло Сергійович Грушевський . – 1901 . – 26 с.

У 1904 році київське видавництво «Вік» опублікувало художню збірку «Оповідання», яка засвідчила прозаїчний талант ученого. До книги увійшло п'ять ранніх творів, створених у 1883–1891 роках, які сам автор охарактеризував як свою белетристичну спадщину.

Грушевський, М. Оповідання [Текст] / М. Грушевський. — К. : Вік, 1904. — 192 с. — (Видання віку ; № 13)

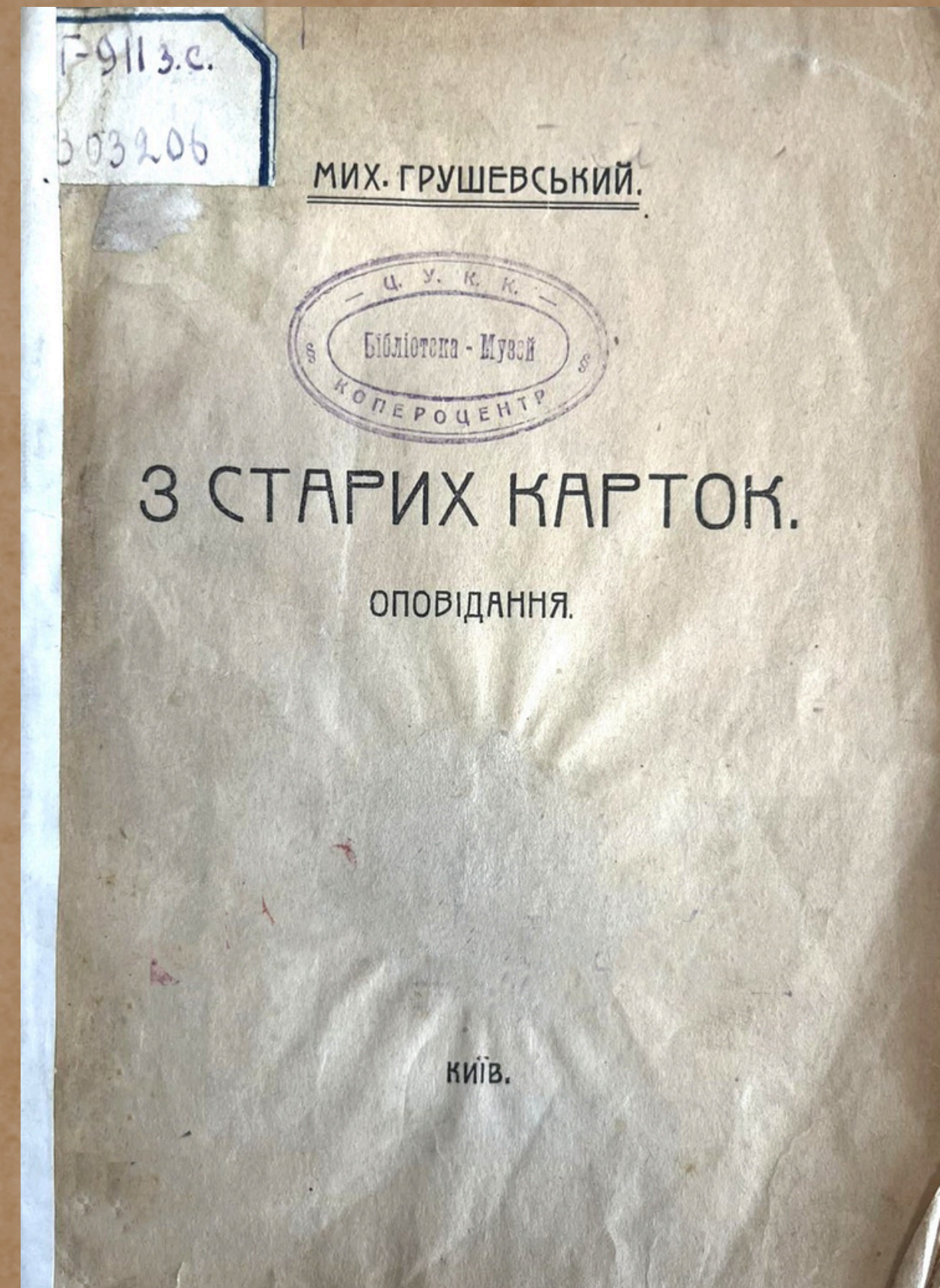

«Sub divo» (у перекладі з латини — «Під голим небом») — збірка малої художньої прози, видана в Києві у 1918 році. До книжки увійшли психологічні новели, замальовки та філософські начерки, написані переважно протягом 1909–1912 років. Назва збірки відображає умови створення цих творів: автор писав їх поза нудним кабінетом — під час подорожей, прогулянок та відпочинку на природі. Ці оповідання розкривають Грушевського як тонкого майстра слова та представника українського літературного модернізму початку ХХ століття.

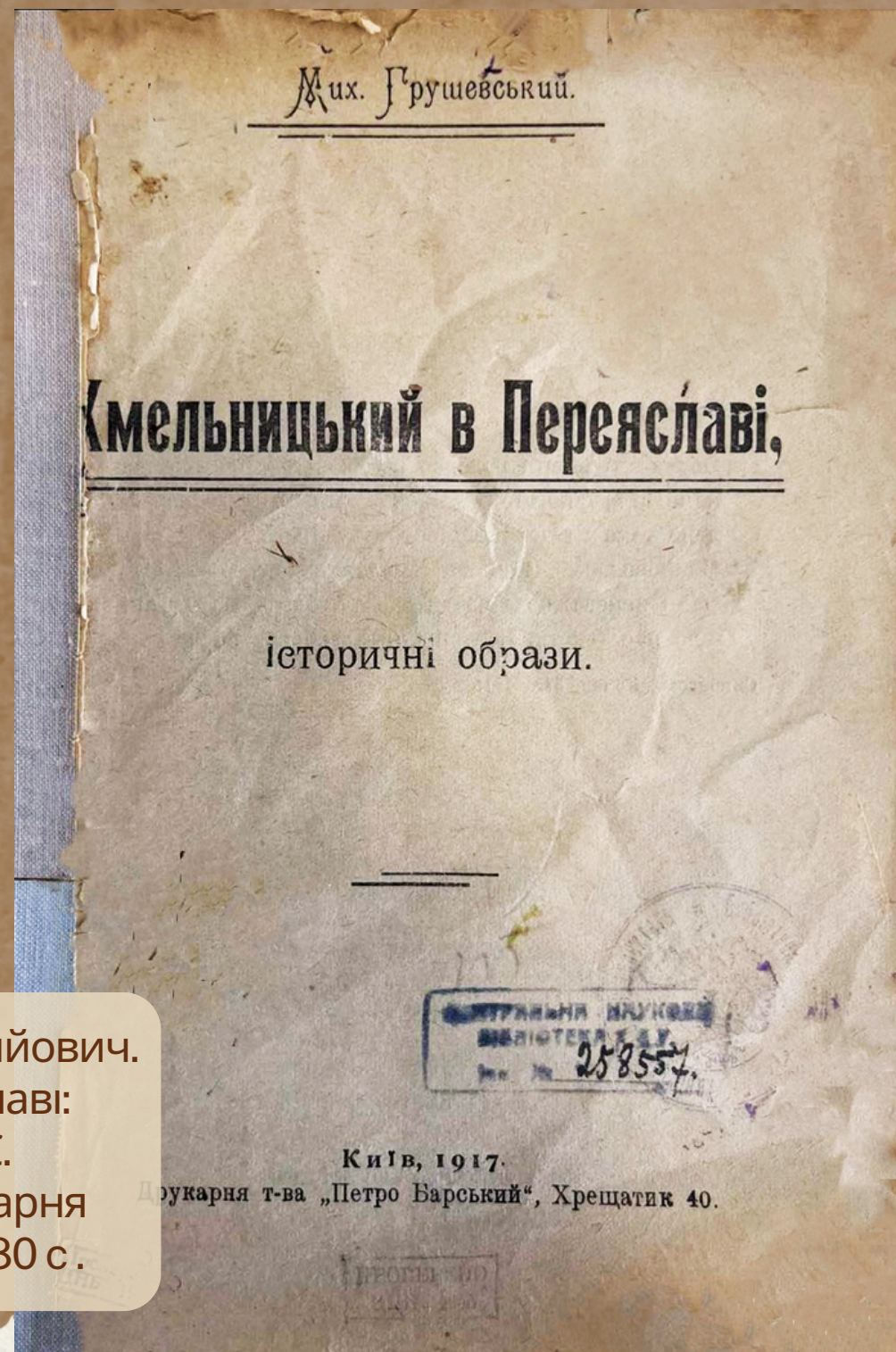
Грушевський, Михайло Сергійович.
Sub divo: Оповідання, начерки,
замітки. – К.: Друкарня Барського,
1918. - 112 с.

«З старих карток» — це збірка історико-філософських оповідань, видана у 1918 році. До неї увійшли твори 1911–1914 років, які є продовженням циклу «Sub divo».

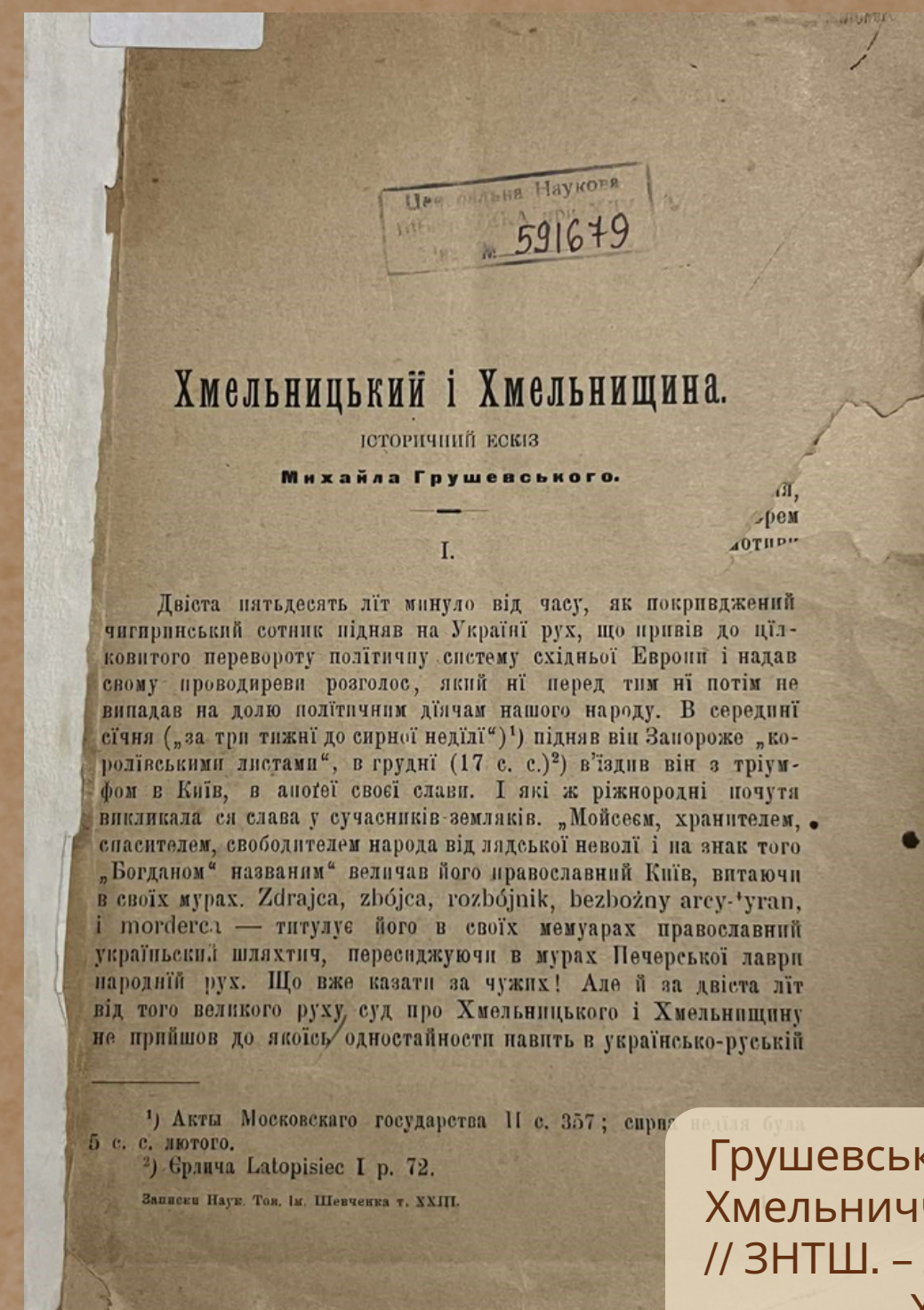
Грушевський, Михайло Сергійович. З старих карток : оповідання / Михайло Сергійович Грушевський . – Київ : Друкарня А.Барського, 1918 . – 95 с.

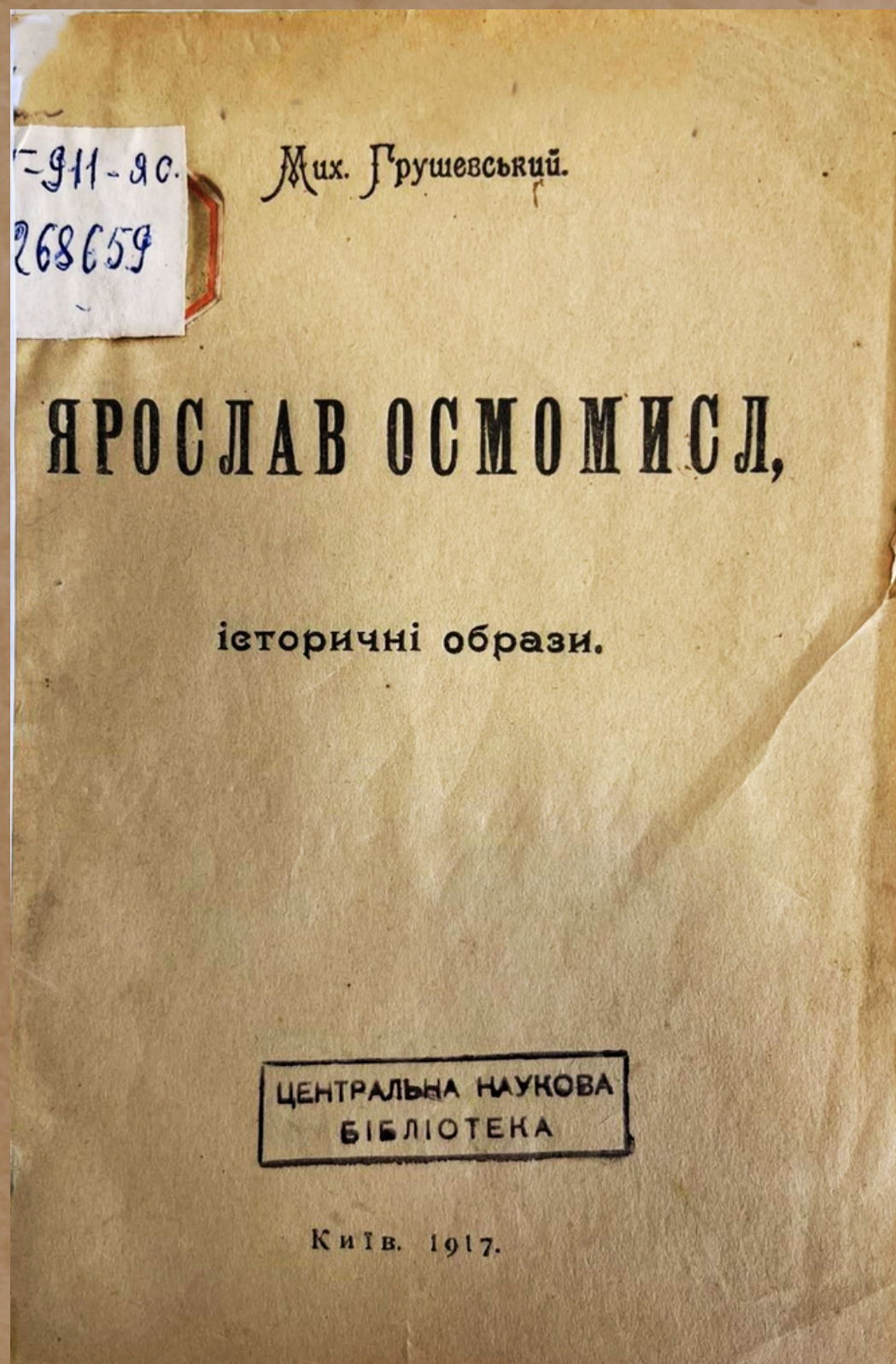
Погляди Михайла Грушевського на постать Богдана Хмельницького та події середини XVII століття системно відображені у двох його знакових працях: науковій статті «Хмельницький і Хмельниччина» (1898 р.) та історичній драмі «Хмельницький в Переяславі» (1917 р.)

Грушевський, Михайло Сергійович.
Хмельницький в Переяславі:
історичні образи / М. С.
Грушевський. – Київ: Друкарня
"Петро Барський", 1917. – 80 с.

Грушевський М. Хмельницький і
Хмельниччина. Історичний ескіз
// ЗНТШ. – Львів, 1898. – Т. XXXIII–
XXIV – С. 1–30.

«Ярослав Осмомисл» (1917) — драматична п'єса на 5 дій, яка через художні образи Галицької Русі XII століття висвітлює тему політичної боротьби та державної єдності. Твір став спробою автора осмислити долю української державності в часи революційних подій початку XX століття.

Грушевський, Михайло Сергійович
Ярослав Осмомисл, історичні
образи : [п'єса на 5 дій] / Мих.
Грушевський. — Київ, 1917. — 77, [2] с.

Ю. Шевельов.
2646.
30.VII.40. Львів.

Науковий Збірник

присвячений професорови

Михайлови Грушевському

учениками й прихильниками

з нагоди Його десятилітньої наукової праці в Галичині

(1894–1904).

Видання Комітету.

У ЛЬВОВІ, 1906.

З ДРУКАРНІ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНІ ШЕВЧЕНКА
під надзором Іс. Подмарського.

Проверено
11.12.1939
11.12.1939

Центральна Наукова
БІБЛІОТЕКА ХДУ
Інв. № 283381

ПРОВЕРЕНО
11.12.1946

У 1906 році у Львові вийшов «Науковий збірник, присвячений професорови Михайлови Грушевському учениками й прихильниками з нагоди його десятилітньої наукової праці в Галичині (1894–1904)». Видання об'єднало праці учнів і прихильників ученого та стало одним із перших ювілейних збірників, присвячених його науковій діяльності.

Примірник із фондів Центральної наукової бібліотеки Каразінського університету має підпис Юрія Шевельова.

Прижиттєві видання праць Михайла Грушевського — це безцінне джерело для вивчення історії України, її культури, державності та національної самосвідомості. Кожна книга, написана й видана за життя видатного історика, є свідченням його невтомної наукової праці, відданості українській справі та прагнення зберегти історичну пам'ять народу.

Наукова спадщина Михайла Грушевського залишається актуальною й сьогодні, відкриваючи новим поколінням шлях до пізнання минулого та осмислення майбутнього України.

**Виставку підготувала
завідувач відділу
Центральної наукової
бібліотеки Каразінського
університету
Байрамова Каріна**